

seljaci - radnici na funkcijama i zadacima u samoupravnim institucijama

dr milan benc

115 istraživanja

pristup

—> Edvard Kardelj u raspravi **Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja**¹⁾ ističe da se radni ljudi i građani ne kao apstraktni politički građani nego kao konkretni ljudi, uključuju u samoupravljanje temeljem svojih posebnih (parcijalnih) i općih društvenih potreba i interesa radničke klase u cjelini, te da neposredno odlučuju, odnosno da imaju odgovarajući utjecaj u odlučivanju o svim pitanjima i na svim mjestima gdje im socijalistička demokracija i samoupravljanje to omogućuju.

Politička praksa, u nastojanju da se socijalistička demokracija i samoupravljanje što dosljednije i potpunije ostvaruju i razvijaju, svoju aktivnost usmjerava prema što širem obuhvatu radnih ljudi i građana u procese samoupravljanja i samoupravne institucije, odnosno u društveno-politički život u cjelini. Pri tome se nastoji, u skladu s Ustavom SFR Jugoslavije i SR Hrvatske, da sve društvene strukture budu što jednakomjernije zastupljene u svim samoupravnim institucijama.²⁾ Kako se, prema tome, ostvaruje socijalističko samoupravljanje, s jedne strane, s obzirom na obuhvat radnih ljudi i građana u samoupravljanju i njihove jednakomjerne zastupljenosti u samoupravnim institucijama i, s druge, u kojoj su mjeri sadržaji samoupravljanja izraz neposrednog interesa temeljenog na potrebama radnih ljudi i građana osnovna su pitanja razvoja samoupravljanja, u čemu analiza formalne uključenosti radnih ljudi i građana u društveno-politički život kao nosioca funkcija i zadataka svakako ima ograničeni doseg, jer se očito samoupravljanje ne ostvaruje isključivo putem i kroz institucije (iako se ovdje najčešće donose odluke) nego u ukupnosti življenja te tako postaje način i kvaliteta života.

1) Edvard Kardelj: **Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja**. Komunist, Beograd 1977, str. 84—101.

2) Ustav SFR Jugoslavije, čl. 134.

nekoliko napomena o seljacima-radnicima

Društveno-ekonomski razvoj poslije II. svjetskog rata uvjetovao je u Jugoslaviji izrazitu pojavu migracije radne snage iz sela u gradove, odnosno iz poljoprivrede u industriju pri čemu je znatan dio stanovništva zaorao uz stalno zaposlenje u društvenom (najčešće privrednom) sektoru svoj veći ili manji zemljišni posjed formirajući tako i poseban socijalni sloj ili kategoriju seljaka-radnika, osoba s dvojnim izvorima prinoda.³⁾

Pojava velikog broja seljaka-radnika izazvala je pažnju čitava društva, iako je ona, doduse ne u tolikoj mjeri, prisutna i drugdje u svijetu; izazvala je rasprave o njihovoj društvenoj ulozi, značenju i položaju u društveno-ekonomskom i političkom životu zemlje. Kao i drugdje u svijetu, i u Jugoslaviji javljaju se istraživanja, znanstveni radovi i razmišljanja o fenomenu seljaka-radnika, o uzrocima njihove pojave, njihovoj ulozi u suvremenom životu i njihovoj perspektivi.⁴⁾

Dva citirana rada iscrpno govore o fenomenu mješovitih gospodarstava i seljaka-radnika, pri čemu je u jednom posebno izučavana problematika seljaka-radnika kao dijela radničke klase.⁵⁾ Istraživanje je provedeno pomoću uzorka seljaka-radnika zaposlenih u privrednim radnim organizacijama u Jugoslaviji a na temelju komparativnog nacrtu istraživanja, usporedbe »seljaka-radnika« sa tzv. »čistim radnicima« u nastojanju da se otkriju razlike i sličnosti između niza obilježja ovih dviju skupina ispitanika.⁶⁾

Na ovom mjestu — uvodno — treba spomenuti da istraživanje nije pokazalo značajne razlike između seljaka-radnika i »čistih« radnika u području radnih karakteristika (radni učinak, izostajanje i zakašnjavaње na posao, osobni dohoci i drugo) nego u prvom redu u onim obilježjima koji su korišteni kao indikatori načina života (potrebno vrijeme za dolazak i odlazak na posao, rad izvan radnog vremena na mjestu zaposlenja, mjesto i način stanovanja, način provođenja slobodnog vremena, aspiracija prema osobnom obrazovanju i obrazovanju djece i drugo), a također i u pogledu sudjelovanja u društveno-političkom životu, na funkcijama i zadacima u društveno-političkim samoupravnim institucijama.

3) Vladimir Cvjetičanin u knjizi: Milan Benc — Vladimir Cvjetičanin — Maja Štambuk: **Položaj seljaka-radnika i njihova uloga i značaj u društveno-ekonomskom razvoju**. (Centar za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 1978), na str. 45. i 46. navodi da se broj mješovitih gospodarstava (gospodarstva s dvojnim izvorima prihoda od kojih potječu seljaci-radnici, op. M. B.) u razdoblju 1960—1969. povećao za 11,8% i činio 43,8% od ukupnog broja svih poljoprivrednih gospodarstava i procjenjuje se da se njihov broj povećao na približno 50% među svim gospodarstvima.

4) Poblize o tome u knjizi Grupe autora: **Mješovita gospodarstva i seljaci-radnici u Jugoslaviji**. Zagreb, Centar za sociologiju sela, grada i prostora Sveučilišta u Zagrebu, 1977, i Grupe autora: **Položaj seljaka-radnika i njihova uloga i značaj u društveno ekonomskom razvoju**. Zagreb, Centar za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, 1978.

5) Benc Milan: »Seljaci-radnici kao dio radničke klase«, u knjizi: Benc Milan — Vladimir Cvjetičanin — Maja Štambuk: **Položaj seljaka-radnika i njihova uloga i značaj u društveno-ekonomskom razvoju**. Zagreb, Centar za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, 1978.

6) Poblize o uzorku i metodi. *ibid.* str. 178—191.

seljaci-radnici na funkcijama i zadacima u društveno-političkom životu

Analiza sudjelovanja seljaka-radnika na funkcijama i zadacima u društveno-političkom životu i samoupravljanju usmjerena je prema tri osnovna aspekta kroz koje se i putem kojih se ostvaruje samoupravljanje: (1) prema analizi sudjelovanja na funkcijama i zadacima u samoupravljanju u radnoj organizaciji, odnosno osnovnoj organizaciji udruženog rada, (2) prema analizi sudjelovanja na funkcijama i zadacima u samoupravljanju u mjestu stanovanja, odnosno mjesnoj zajednici⁷⁾ i (3) prema analizi sudjelovanja na funkcijama i zadacima u društveno-političkim organizacijama uključujući i članstvo u Savezu komunista.

Izučavanje sudjelovanja seljaka-radnika na funkcijama i zadacima u društveno-političkom životu osnovano je na komparativnom nacrtu istraživanja, odnosno na usporedbi učestalosti izbora i aktivnosti (sudjelovanje) seljaka-radnika i tzv. čistih radnika⁸⁾ na funkcijama i zadacima u samoupravnim institucijama, odnosno na pretpostavci da postoje razlike između ovih skupina ispitanika i očekivanja da zbog niza okolnosti (možda i uvriježenog shvaćanja) seljaci-radnici u manjem broju prihvaćaju funkcije i zadatke u samoupravljanju nego tzv. čisti radnici.

seljaci-radnici na funkcijama i zadacima u radnoj organizaciji

Uspoređujući radnike sa seljacima-radnicima s obzirom na brojnost funkcija i zadataka čiji su nosioci u radnoj organizaciji (tabela 1), nalazimo u svim slučajevima da je zastupljenost seljaka-radnika manja nego tzv. čistih radnika. Razlike koje možemo opaziti kreću se u rasponu od 2% kod struktura u radničkim savjetima i izvršnim odborima do 4% kad se radi o raznim odborima, komisijama i delegacijama, da bi se ove relativno male razlike javile kroz izračunan ukupni indeks⁹⁾ kao znatne (6%) u prilog tzv. čistih radnika.

Mnogobrojnost funkcija i zadataka koji se javljaju u procesima samoupravljanja, uz nedovoljnu disperziju tih zadataka na veći broj nosilaca, dovodi do pojave uvišestručavanja funkcija. Tabela 2

7) Greškom u pripremi upitnika pomoću kojeg je izvršeno istraživanje izostalo je pitanje o sudjelovanju ispitanika u delegacijama koje se biraju u mjesnoj zajednici. Iako je to nedostatak nadamo se da ne oštećuje cjelinu uvida.

8) U istraživanju je seljak-radnik definiran kao ispitanik koji je stalno zaposlen u privredi u neposrednoj proizvodnji i živi na selu (seosko naselje) na gospodarstvu sa više od 0,10 ha obradive zemlje, a »čisti« je radnik definiran kao ispitanik koji je stalno zaposlen u privredi, u neposrednoj proizvodnji, živi u gradu i ako je vlasnik poljoprivrednog zemljišta, ono ne prelazi 0,10 ha obradive zemlje.

9) Indeks u ovoj tabeli kao i u svim slijedećim izračunat je kao zbroj svih ispitivanih funkcija u svakom ispitivanom aspektu društveno-političkog života, odnosno samoupravljanju, da bi konačno bio uzet u analizu celovito kao ukupni indeks sudjelovanja na funkcijama.

Tabela 1

Struktura prema funkcijama po osnovi rada (zaposlenje) U %

	Ima funkciju	Nema funkciju
Radnički savjet		
Radnici	14,2	85,8
Seljaci-radnici	12,3	87,7
Izvršni odbori		
Radnici	7,3	92,7
Seljaci-radnici	5,4	94,6
Odbori i komisije		
Radnici	14,0	86,0
Seljaci-radnici	10,6	89,4
Delegacije		
Radnici	12,1	87,9
Seljaci-radnici	8,3	91,7
Ukupno		
Radnici	27,0	73,0
Seljaci-radnici	21,0	79,0
Sveukupno	24,2	75,8

pokazuje da su tzv. čisti radnici ponovno oni, koji, uz to što relativno češće obavljaju različite funkcije, također su u relativno većem broju nosioci dviju ili više funkcija. Razlike u broju između seljaka-radnika i čistih radnika koji su nosioci dviju ili više funkcija jest oko 4% u prilog radnika, ali pri tome valja opaziti da je najveći doprinos ovoj razlici kod odgovora »ima dvije funkcije«, dok su kasnije razlike male i gotovo beznačajne, što znači da onih najaktivnijih« u jednoj i drugoj skupini nalazimo u gotovo istom broju.

Tabela 2

Struktura prema indeksu sudjelovanja na funkcijama prema mjestu rada (zaposlenja) U %

	Nema funkciju	Ima funkciju			
		jednu	dvije	tri	četiri i više
Radnici	73,0	14,8	6,5	2,8	2,9
Seljaci-radnici	79,0	12,6	3,7	2,1	2,6
Ukupno	75,8	13,8	5,2	2,5	2,7

seljaci-radnici na funkcijama i zadacima
u mjesnoj zajednici

Angažiranost seljaka-radnika na funkcijama i zadacima u mjesnoj zajednici, uspoređujući je s tzv. čistim radnicima, razlikuje se od prethodne analize. Ovdje nalazimo da je veći angažman seljaka-radnika nego tzv. čistih radnika. Razlike ipak nisu tolike kao što su one koje su zabilježene u tabelama 1 i 2, nego se kreću u rasponu od 2,3% kod angažiranosti u savjetu mjesne zajednice do 1% kod angažiranosti u raznim odborima i komisijama u mjesnoj zajednici, s izuzetkom »ima funkcija u kućnom savjetu«, gdje je (razumljivo) angažiranost u prilog tzv. čistih radnika koji u većem broju nego seljaci-radnici stanuju u stanovima društvenog sektora (tabela 3), pa ovi podaci utječu i na veličinu indeksa angažiranosti, čiji postotak pokazuje da su u djelatnostima mjesnih zajednica u relativno većem broju angažirani seljaci-radnici nego što su to čisti radnici.

Tabela 3

Struktura prema funkcijama u mjestu stanovanja U %

	Ima funkciju	Nema funkciju
Savjet mjesne zajednice		
Radnici	4,7	95,3
Seljaci-radnici	7,0	93,0
Izvršni odbor u mjesnoj zajednici		
Radnici	3,6	96,4
Seljaci-radnici	4,4	95,6
Komisije i odbori u mjesnoj zajednici		
Radnici	6,1	93,9
Seljaci-radnici	5,1	94,9
Kućni savjet		
Radnici	5,7	94,3
Seljaci-radnici	3,1	96,9
Ukupno		
Radnici	12,2	87,8
Seljaci-radnici	13,0	87,0
Sveukupno	12,6	87,4

Na sličan nalaz upućuje i tabela 4.

Tabela 4

Struktura prema indeksu sudjelovanja prema mjestu stanovanja U %

	Nema funkciju	Ima funkciju	
		jedna	dvije i više
Radnici	87,8	8,0	4,2
Seljaci-radnici	87,0	9,0	4,0
Ukupno	87,4	8,5	4,1

seljaci-radnici na funkcijama i zadacima
u društveno-političkim organizacijama

Razlike koje su opažene u prethodna dva odjeljka ističu se i kroz analizu angažiranosti seljaka-radnika u izvršnim tijelima društveno-političkih organizacija (tabela 5).

Najprije valja primijetiti da se najveća razlika pojavljuje između seljaka-radnika i radnika kod angažiranosti u izvršnim tijelima u Savezu komunista, što je vjerojatno rezultat činjenice da je među seljacima-radnicima, prema podacima prikupljenim u ovom istraživanju, oko 16% članova Saveza komunista, dok radnika članova Saveza komunista ima nešto više od 23% (prosječno oko 20% ispitanika jesu članovi Saveza komunista što je postotak koji približno odgovara realnom stanju).

Tabela 5

Struktura prema funkcijama u društveno-političkim organizacijama		U %
	Ima funkciju	Nema funkciju
Savez komunista		
Radnici	11,7	88,3
Seljaci-radnici	6,5	93,5
Savez sindikata		
Radnici	25,9	74,1
Seljaci-radnici	23,8	76,1
Socijalistički savez radnog naroda		
Radnici	12,4	86,6
Seljaci-radnici	13,2	87,8
Savez socijalističke omladine		
Radnici	12,9	87,1
Seljaci-radnici	10,5	89,5
Savez boraca narodnooslobodilačkog rata		
Radnici	2,8	97,2
Seljaci-radnici	4,1	95,5
Ukupno		
Radnici	39,1	60,9
Seljaci-radnici	36,5	63,5
Sveukupno	37,9	62,1

Kod drugih je društveno-političkih organizacija različito, tako da u izvršnim tijelima Saveza sindikata ima oko 2% više radnika nego seljaka-radnika, a slično je i u Savezu socijalističke omladine, dok je obrnuta — u prilog seljacima-radnicima — struktura u Socijalističkom savezu radnog naroda (oko 1,5% više je seljaka-radnika u izvršnim tijelima SSRN) i Savezu boraca narodno-oslobodilačkog rata (oko 1,5% više je seljaka-radnika u izvršnim tijelima SUBNOR-a).

Ovakva distribucija relativnih frekvencija daje ipak ukupni indeks koji govori da je za oko 3,5% više radnika angažirano na funkcijama i zadacima u društveno-političkim organizacijama, a relativno veća brojnost seljaka-radnika u izvršnim tijelima društveno-političkih organizacija nije dovoljna da kompenzira prednosti tzv. čistih radnika koja je osnovana na njihovoj angažiranosti u Savezu komunističara i Savezu sindikata.

Analiza razlika prema učestalosti angažmana na funkcijama u društveno-političkim organizacijama (tabela 6), međutim, ukazuje da su seljaci-radnici češće nego čisti radnici nosioci jedne funkcije, dok se radnici češće angažiraju na dvije ili više funkcija.

Tabela 6

Struktura prema indeksu sudjelovanja na funkcijama u društveno-političkim organizacijama U %

	Nema funkciju	Ima funkciju			
		jednu	dvije	tri	četiri i više
Radnici	60,9	20,9	11,8	5,0	1,4
Seljaci-radnici	63,5	21,8	9,9	3,2	1,6
Ukupno	62,1	21,3	10,9	4,2	1,5

seljaci-radnici na važnijim funkcijama u društveno-političkom životu

S obzirom na prikazane rezultate svakako je zanimljivo pogledati postoje li razlike u broju (postotku) radnika i seljaka-radnika kao nosioca važnijih funkcija u društveno-političkom životu (predsjednici, tajnici, članovi tijela ili organa u širim oblicima organiziranja izvan osnovnih organizacija i zajednica).

Tabela 7

Struktura prema važnijim funkcijama u društveno-političkom životu U %

	Ima funkciju	Nema funkciju
Radnici	95,3	4,7
Seljaci-radnici	95,6	4,4
Ukupno	95,4	4,6

Tabela 7 pokazuje da je relativna brojnost radnika i seljaka-radnika u širim oblicima organiziranja gotovo identična (mala razlika 0,3% u prilog seljaka-radnika nema značaja).

seljaci-radnici na funkcijama i zadacima
u društveno-političkom životu i samoupravljanju

Na osnovi rezultata prikazanih u prethodnim odjelcima izračunat je ukupni indeks angažiranosti na funkcijama i zadacima u društveno-političkom životu i samoupravljanju za svakog ispitanika kao suma svih funkcija koje su iskazali u anketi. Rezultati prikazuju (tabela 8) da su seljaci-radnici manje angažirani na funkcijama i zadacima u društveno-političkom životu i u samoupravljanju nego tzv. čisti radnici (oko 4% u prilog radnika), iako ne u onoj mjeri kao što se pretpostavljalo; što više, seljaci-radnici javljaju se kao nosioci jedne do dvije funkcije u gotovo istom (iako ne i nešto većem) broju kao i radnici koji prednost stižu tek kao nosioci mnogobrojnih funkcija i zadataka (tri i više od toga).

Tabela 8

	Struktura prema indeksu sudjelovanja na funkcijama u ukupnom društveno-političkom životu			U %
	Radnici	Seljaci-radnici	Ukupno	
Nema funkciju	46,9	50,7	48,7	
Ima jednu funkciju	21,1	21,7	21,3	
Ima dvije funkcije	11,5	12,2	11,8	
Ima tri funkcije	8,3	5,6	7,1	
Ima četiri funkcije	4,6	4,0	4,3	
Ima pet i više funkcija	7,6	5,8	6,8	

zaključna razmatranja

Najprije valja kazati da su rezultati istraživanja potvrdili pretpostavku da su seljaci-radnici manje nego tzv. čisti radnici angažirani na funkcijama i zadacima u društveno-političkom životu i u samoupravljanju, iako ne i u onoj mjeri koja bi ukazivala na drastične razlike. Najveća je razlika primjećena u strukturi prema članstvu u Savezu komunista, odnosno u izvršnim tijelima i organima Saveza komunista, dok u drugim slučajevima razlike ne prelaze 4% u prilog radnika, a najčešće su oko 2% i manje. Nadalje, razlike su najočiglednije kad se radi o analizi prema mjestu zaposlenja, manje kad se radi o društveno-političkim organizacijama, a u mjesnoj zajednici niz podataka govori u prilog seljacima-radnicima.

Na osnovi takvih rezultata nužno se postavlja pitanje odakle takve razlike. Samo istraživanje o tome ne daje neposredne odgovore, ali se neki mogu pretpostaviti ili izvesti iz drugih rezultata istraživanja ili općeg uvida.

Najprije, kad se radi o članstvu u Savezu komunista, možda treba imati u vidu da, s jedne strane, seljaci-radnici žive na selu i da su

neposredno vezani uz način života i mentalitet sela i seljaka, a s druge strane članstvo u Savezu komunista nosi sa sobom niz obveza koje oni, s obzirom na raspoloživo vrijeme, nisu kadri preuzeti.¹⁰⁾

Drugi razlog vidimo u tome što se osnovne organizacije Saveza komunista koje bi seljake-radnike trebale primati u članstvo, nalaze »udaljene« od njih, jer oni, seljaci-radnici, zbog udaljenosti od mjesta zaposlenja nisu u punoj mjeri povezani s mjestom rada budući da žure kući na selo, a s druge strane nemaju odgovarajući ugled u radnoj sredini, tako da izgleda kako je razlog ovoj pojavi u prvom redu izvan samih seljaka-radnika, a manje njihove političke opredjeljenosti ili svijesti.¹¹⁾

Stupanj angažiranosti seljaka-radnika na funkcijama i zadacima u radnom kolektivu ukazuje, iako u blažoj mjeri od predašnjeg, da bi vjerojatno i u ovom slučaju valjalo poći od pretpostavke da seljaci-radnici ponajprije izostaju s funkcija u društveno-političkom životu i u samoupravljanju, jer »nemaju vremena« da se zadržavaju u mjestu zaposlenja. Ovoj pretpostavci u prilog govori i činjenica da su oni u relativno većem broju nego tzv. čisti radnici angažirani u mjesnoj zajednici, odnosno u organizacijama i zajednicama koje se konstituiraju na teritorijalnom principu (Socijalistički savez i SUBNOR), ili je ova pojava indikator njihova življeg interesa za sredinu gdje stanuju, selo gdje im je stan (kuća u individualnom vlasništvu) i zemlja koju, izvan radnog vremena provedenog na mjestu stalnog zaposlenja, obrađuju. Čini se opravdanim upravo stoga pretpostaviti, da su uzroci razlika koje smo opazili u angažmanu na funkcijama i zadacima u društveno-političkom životu i u samoupravljanju između seljaka-radnika i tzv. čistih radnika više u oblasti subjektivnih potreba i interesa nego u području opće interesne orijentacije.

10) Podaci iz istraživanja navedenog u bilj. 5 pokazuju da radni dan seljaka radnika (radno vrijeme na mjestu zaposlenja, dolazak i odlazak na posao te rad u poljoprivredi) traje u prosjeku oko 12 sati (str. 255—264).

11) Podaci iz spomenutog istraživanja u bilj. 5 pokazuju da seljaci-radnici u radnoj sredini imaju manji ugled nego čisti radnici (str. 192—206 i 251—254).

Milan Benc:

Part-time Workers on Functions and Tasks in Self-managed Institutions

Summary

In his discussion *Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja (Lines of Development of the Political System of Socialist Self-management)* Edvard Kardelj says that the working people and citizens take part in self-management not as abstract political citizens, but as concrete persons on the basis of their special (partial) and general (social) needs and the interest of the working class.

This is the basis of the supposition that the working people-citizens, as members of different social groups, take part in self-management with differing intensities.

On the basis of a comparison between part-time and full-time workers from work organizations in Yugoslavia, this article presents a study of the degree to which these two populations take part in functions and tasks in self-management: in the work organization, in the local community, and in socio-political organizations.

Research results show that there are differences between the relative number of part-time and full-time workers on functions and tasks in self-management institutions, although those differences are not great. The differences between the two groups can be seen most clearly in the index of participation (a maximum of 6% in favour of the full-time workers). They appear in a range of 2—4% in all the analyzed forms of self-management in work organizations, and are minimum

Функции и задачи крестьян-рабочих в самоуправленческих учреждениях

Резюме

В исследовании «Направления в развитии политической системы социалистического самоуправления» Эдвард Кардель говорит о трудящихся и гражданах которые не являются абстрактными политическими гражданами а как конкретные лица включаются в процесс самоуправления на основе своих отдельных (частичных) и общих (общественных) потребностей и интересов рабочего класса.

Отсюда следует и предположение, что трудящиеся — граждане, в составе различных общественных групп, включаются в процесс самоуправления не всегда одинаковой интенсивностью.

Настоящее исследование занимается анализом, на основании сравнительного плана и с помощью образца которым обследованы крестьяне-рабочие и т. наз. «чистые» рабочие из хозяйственных организаций в Югославии, степени включения этих двух групп населения в процесс самоуправления, их функций и задач в рабочей организации, в местном содружестве и общественно-политических организациях.

Результаты исследования показали различия проявляющиеся прежде всего между относительным числом включенных крестьян-рабочих и трудящихся имеющих определенные функции и задачи в самоуправленческих учреждениях, хотя эти различия не велики. Различия между этими двумя группами лучше всего выражены через показатель участия (не более 6% в пользу рабочих) и вращаются в пределах 2—4% во всех рассматриваемых видах самоуправления в рабочей организации, а меньше всего в отношении местного содружества

in the case of the local community (about 1%). In the case of socio-political organizations data show great differences with regard to membership in the League of Communists (about 7% in favour of full-time workers), but the difference is smaller (about 2.5%) in the case of functions and tasks in the executive bodies of political organizations. It can be shown that there are even relatively more part-time workers on functions and tasks in some organizations (The Socialist Alliance of the Working People, the Federation of Associations of National Liberation War Veterans).

These differences are explained by the close links between the part-time workers and their environment — the village, the fact that they do not have much time at their disposal because they spend much time coming and going to work, and also working in agriculture, and the fact that they are less respected in their work environment, although they do not differ from full-time workers in work characteristics.

It can be concluded that the differences noticed in engagement in self-management between part-time and full-time workers are more in the realm of subjective possibilities, needs and interests, than in the realm of a general orientation.

(около 1%) в общественно-политических организациях. Из данных видно, что различия в отношении членства в Союзе коммунистов (около 7% в пользу рабочих) весьма значительны, тогда как в отношении функций и задач в исполнительных телах общественно-политических организаций эти различия выражены в меньшей степени (около 2,5%), при чем в некоторых организациях обнаружено относительно высокое число крестьян-рабочих на функциях и задачах (Социалистический союз, Союз бойцов народно-освободительной войны).

Отмеченные различия можно толковать на основании привязанности крестьян-рабочих к среде в которой они проживают — к селу, недостатчи свободного времени ввиду значительной утраты на трудовые поездки к месту работы, дополнительной работы в сельском хозяйстве и наконец — и на основании отсутствующего почета в рабочей среде, не смотря на то, что они по рабочим характеристикам ни в чем не отличаются от т. наз. чистых рабочих.

Можно заключить, что более сильные различия проявляются в отношении деятельности в самоуправлении между крестьянами-рабочими и рабочими в области субъективных возможностей, потребностей и интересов, чем в сфере общей ориентации интересов.